

UFD		
02 FEB. 2004		
Saksnr.	Dok.nr.	A. nr.
200307611	129	50

NAVO

Utdannings- og forskningsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Oslo, 30.01. 2004

Vår ref.
384/04/NKL

Deres ref.
200307611-/ANG

NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler - Høringsuttalelse

Vi viser til Ryssdalutvalgets innstilling avgitt 23.september 2003 og til departementets brev av 30.09.03. NAVO har i første rekke generelle kommentarer til innstillingen og ikke kommentarer til den enkelte lovbestemmelse.

Generelle kommentarer

NAVO har merket seg at utvalgets medlemmer har ulik problemforståelse av styrings- og ledelsesutfordringene i universitets- og høyskolesektoren. Dette gjør det mer utfordrende å danne seg en oppfatning av hva som er egnet tilknytningsform for utdanningsinstitusjonene.

Vektleggingen av i hvilken grad universiteter og høyskoler er utsatt for konkurranse og annen ekstern påvirkning vil ha betydning for valg av organisasjons – og styringsformer. Slik utviklingen har vært de siste årene ser det ut til å være sterkt økende internasjonal konkurranse. Økt fokus på etter – og videreutdanning krever også en åpenhet i forhold til behovene i arbeidslivet.

For at utdanningsinstitusjonene skal kunne møte nye utfordringer både nasjonalt og internasjonalt kreves det en tilknytningsform som gir tilstrekkelig handlefrihet og robusthet i forhold til skiftende krav fra omgivelsene og som gir institusjonene de virkemidlene de trenger for å kunne foreta de nødvendige omstillinger.

Organisasjonsformen må gi den nødvendige autonomi og fleksibilitet

NAVO slutter seg til at utdanningsinstitusjonene må sikres uavhengighet fra staten i utførelsen av faglige oppgaver. Dette stiller krav ikke bare til organisasjonsform, men også til hvordan staten utøver sin styring. NAVO vil understreke at utdanningsinstitusjonene bør organiseres slik at de har den nødvendige fleksibilitet og selvstendighet til å ivareta sitt samfunnsmandat på en god måte, samtidig som de har mulighetene til å tilpasse seg endrede krav i omgivelsene og ikke minst å hevde seg i konkurransen om studentene.

Evne til fleksibilitet og innovasjon vil bli viktig for institusjonene i årene som kommer både som følge av endrede krav fra brukere, internasjonalisering og raskere endringstakt i samfunnet generelt. Institusjonene vil være eksponert for konkurranse fra både innenlandske og utenlandske universiteter

og høyskoler om studenter og midler til forskning. I en slik konkurranse er det viktig for de offentlige universitetene og høyskolene at de ikke i for stor grad blir valgt bort til fordel for private eller utenlandske konkurrenter. Derfor er det vesentlig at institusjonene i høyere utdanning har en organisasjonsform som gir tilstrekkelig fleksibilitet med hensyn til dimensjonering, tilpasning av tilbudet til brukernes behov, personalpolitikk og omstilling.

Flertallets forslag om at universitets- og høyskolene bør organiseres som selveiende institusjoner

NAVO har merket seg at flertallet foreslår en ny stiftelseslignende organisasjonsform. Institusjonene skal være selveiende og således ikke underlegges eierstyring. Det innebærer at departementet verken direkte gjennom eierfora eller ved å utnevne flertallet av styremedlemmene kan instruere institusjonene. På den andre siden har flertallet forutsatt at institusjonene ikke skal kunne gå konkurs og derigjennom er det i loven lagt inn en rekke styringsvirkemidler for departementet. I sin ytterste konsekvens kan departementet avsette styret. Det er også forutsatt at universitetene og høyskolene i hovedsak skal finansieres gjennom bevilgninger over statsbudsjettet.

Slik NAVO oppfatter flertallets forslag er hovedbegrunnelsen for å organisere utdanningsinstitusjonene som selveiende institusjoner at dette skal sikre institusjonene den nødvendige autonomi.

NAVO slutter seg i til utvalgets understreking av at det finnes en rekke andre styringsvirkemidler enn eierstyring som lov, akkrediteringssystemer, tilsyn, vilkår for bevilgning for å sikre samordning og kvalitet m.v. Rent prinsipielt vil NAVO understreke at endring av tilknytningsform ikke bør være noe mål i seg selv, men et virkemiddel for å legge til rette for hensiktsmessig drift og sikre virksomhetene den fleksibilitet som er nødvendig for å møte utfordringene de stilles overfor.

Arbeidslivets behov må også tillegges vekt

Norske bedrifter befinner seg i økende grad i markeder med internasjonale rammebetingelser og konkurranse noe som gjør at arbeidslivets behov har et mer internasjonalt tilsnitt.

NAVO vil generelt understreke behovet for at utdanningsinstitusjonene i sin videre utvikling knyttes sterkere til arbeidslivets behov. I EUs strategi om å gjøre EU til verdens mest konkurransedyktige og kunnskapsbaserte økonomi innen 2010, gis utdanning og forskning en sentral plass. Norge og de andre EØS/EFTA landene er opptatt av å legge sin politikk nær opptil denne strategien. Et av målene i denne strategien er å åpne utdannings- og opplæringsystemene mot omverdenen. To av de kritiske områdene innen strategien dreier seg om at for få voksne deltar i etter- og videreutdanning og at få av landene i Europa har en god strategi når det gjelder Livslang læring.

Virksomheter i arbeidslivet er vesentlige etterspørrere etter utdannede kandidater fra universiteter og høyskoler. Regjeringen legger i sin politikk sterk vekt på læring i et livslangt og livsvidt perspektiv, og dette vil bidra til økt behovet for etter- og videreutdanning. Dette innebærer et behov for at utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet utvikler nye samarbeidsformer der praksis, undervisning og forskning i større grad integreres.

NAVO

Det er derfor viktig at det tas hensyn til arbeidslivets behov når kapasiteten innen de ulike fagene, utdanningsinstitusjonenes tilbud og arbeidsformer skal vurderes. Utdanningsinstitusjonenes autonomi bør ikke utvikle seg slik at institusjonene blir seg selv nok, men i nært samarbeid med arbeidslivet.

Avslutning

Utdanningsinstitusjonenes rammebetingelser har endret seg, og er fremdeles i endring. Omlegging av finansieringssystemet, gradsstrukturen og åpningen som er gitt for at utdanningsinstitusjonene kan organisere oppdragsvirksomhet i aksjeselskaper støtter opp om det faktum at institusjonene befinner seg i en konkurransesituasjon. De sterke institusjonene vil være de som klarer å rekruttere og beholde studenter i forhold til planlagt gjennomføring av studieløpet. Endring av tilknytningsform kommer erfaringsmessig som et ledd i endringer i rammebetingelser, ofte med virksomhetene selv som aktive pådrivere. Valg av tilknytningsform har i mange sektorer vært situasjonsbestemt eller vært preget av kompromisser. Derfor finnes det en rekke eksempler på at tilknytningsformene endres skrittvis og tilpasses underveis.

I valg av tilknytningsform bør rammebetingelsene virksomhetene opererer innenfor og øvrige styringsvirkemidler vurderes i sammenheng. Hvilke tilknytningsform som er best egnet for å møte utfordringene utdanningsinstitusjonene står overfor bør vurderes nøye.

I forhold til mindretallets forslag om organisering som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, vil mye avhenge av hvilke fullmakter som gis. Etter NAVOs vurdering er det ikke gitt at mindretallets forslag om forvaltningsorgan med særskilte fullmakter vil gi den nødvendige fleksibilitet og robusthet i forhold til å møte fremtidige krav og behov eller bidrar til den nødvendige rolle - og ansvarsavklaring. På den andre siden kan det med utgangspunkt i det økonomiske ansvaret flertallet foreslår at staten skal ha for institusjonene, reises spørsmål om ikke eierstyring bør drøftes nærmere i forbindelse med valg av tilknytningsform. De styringsvirkemidlene som er inntatt i flertallets forslag til lov er av en slik karakter at det ikke er gitt at institusjonene bør betraktes som selveiende institusjoner.

Med vennlig hilsen
Arbeidsgiverforeningen NAVO

Arild Bryde

Utviklingsdirektør

Nina K. Lidahl

Spesialrådgiver